

UNGARISCHER FORSTVEREIN - MAGYAR ERDÉSZEGYLET -
ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Kolossváry Szabolcsné

"Az Országos Erdészeti Egyesület 1866. december hó 9-én alakult meg Pesten, a magyar földbirtokos osztály és az erdészeti és mezőgazdasági szak aránylag véve kevés számú, de buzgó képviselőinek kezdeményezésére. Tulajdonképpen nem új egyesület alakult meg ezen a napon, hanem az eddig fennállott "Magyar Erdészeti Egylet" változott át a mai "Országos Erdészeti Egyesület"-té, még pedig anélkül, hogy a régi egylet megelőzőleg feloszlott volna".

Az Országos Erdészeti Egyesület története.
(Statistikai adatok a szellemi és anyagi fejlődésről).
Budapest, 1900.

A szabadságharc leverése után Magyarországon 1850-től a világ haladó közvéleményének nyomására a nyílt katonai diktatúrát osztrák polgári kormányzat váltotta fel. A kormányzati alapelvek a Schwarzenber féle terven alapultak, amelynek célja a birodalom központosítása és ebbe Magyarország teljes beolvasztása volt. A hivatalos nyelv a német, a teljhatalmu ur Bach Sándor birodalmi belügyminiszter lett.

Az osztrák önkényuralom, minthogy alapjában véve a polgári rendszer talaján állott, nem törekedett az 1848-as forradalom fő társadalmi vívmányainak megsemmisítésére. Elismerte a jobbágyfelszabadítást és a közterhek általános viselését. A földbirtokosoknak erdeik után adót kellett fizetniük. Ezért arra törekedtek, hogy az eltörölt urbéri szolgáltatások pótlására erdeikből jövedelemhez jussanak. Az erdőgazdálkodás fejlesztését a szolgálatukban állott szakemberektől várták, akiknek többsége német és cseh volt¹

¹ Európában az erdőgazdaság és az erdészeti tudomány terén Németország uttörő szerepet töltött be, amelyet az első világháborúig őrzött meg maradéktalanul. A német erdészeti tudomány elsőbbségének megteremtésében döntő jelentőségű volt, hogy a XVIII. század végén és a XIX. század

Az erdőgazdálkodás fejlesztésének szükségessége vetette fel a Magyarországon élő erdészeti szakemberek egyesületének gondolatát, mivel ebben az időben Morva- és Csehországban, Galiciában és Felső-Ausztriában alakult erdészeti egyesületek működésének eredményeként nagy lendületet vett az erdőgazdálkodás ügye.²

Az egyesület létrehozására az első lépést Smetacsek Ferenc (Franz Smetacsek), az esztergomi primás erdőmestere tette, aki 1851-ben felhívást intézett az erdészeti tisztikarhoz, hogy kapcsolódjanak a

elején az erdészeti tudomány német "klasszikusai" - H. Cotta, G. L. Hartig, F. W. L. Pfeil, J. Ch. Hundeshagen, C. I. Heyer - gyakorlati tapasztalataik és felkészültségük eredményeként először foglalták össze és rendszerezték mindazokat az ismereteket, amelyek addig az erdők kezeléséből leszűrhetők, valamint azokat, amelyek a kameralisták és természettudósok munkássága eredményeként az erdőgazdaság számára elméleti vonatkozásban értékesek voltak.

Németországban a XIX. század első felében tíz nyilvános és több magánerdészeti felsőoktatási intézmény volt és ezenkívül az egyetemeken is erdészeti tanfolyamokat voltak. Greiner Lajos (Fekete Zoltán: Száz év távlatából. Erdészeti Lapok, 1939. 1099-1100.) megállapítása szerint Magyarországon a selmecbányai egyetlen erdészeti tanintézetet olyan kevesen látogatták, hogy "így Magyarországnak sohasem lesz megfelelő számú hazai nevelésű szakembere." Greiner a selmeciek nagy előnyét tudta be nyelv- és helyismeretüket, "sajnos szakismereteik nem voltak olyan sokoldalúak, mint az idegeneké. Munkakedvük sem egészen megfelelő, amelynek oka abban keresendő, hogy Magyarországon az erdészeti szakot még általában nem értékelik eléggé.

² Erdészeti Lapok, (EL) 1867. 35-51. old, Barta Béla felszólalása

cseh egyesülethez. Felhívása kellő visszhangra nem talált. 1851. március 30. -ára többeket meghívott annak megbeszélésére, vajon az előbbi megoldást vagy egy külön magyar egyesület felállítását tartják-e helyesnek. A résztvevők elfogadták az erdészeti egyesület gondolatát, az alakuló ülés 1851. június 30. -án folyt le Esztergomban, 61 fő jelenlétében, akiken kívül még 110-en küldték meg belépési nyilatkozatukat. A tagság egyrésze idegen egyesülethez kívánt csatlakozni, másik része önálló magyar erdészeti egyesület létrehozását kívánta. Az utóbbiak között foglalt helyet Greiner Lajos (Ludwig Greiner) és Rowland Vilmos (William Rowland) is. Az ülés külön magyar egyesület felállítását határozta el és ennek elnökévé Gustav Königsegg-Aulendorf grófot, ügyvezetőjévé pedig Szmecsek Ferencet választotta. Az egyesület alelnöke Greiner Lajos³ lett. A politikai körülmények azonban annak a pártnak kedveztek, amely egy idegen egyesülethez csatlakozás híve volt. Az egyesület harmadik ülésén - 1852. szeptember 9-10. -én a Nemzeti Múzeumban -- bejelentették, hogy az akkor 683 főt számláló Ungarischer Forstverein az Osztrák Birodalmi Egyesülethez csatlakozik önállóságának fenntartása mellett.^{4, 5}

³ Greiner Lajos (1797-1882) 1828-ban került Magyarországra, ezelőtt a Coburg hercegi uradalmak stájerországi részén volt erdőrendező. Magyarországra helyezéseivel 31 éves korában az itteni Coburg-uradalmak erdőgazdaságának igazgatásával bízták meg. A több mint 140 ezer kat. holdas erdőbirtok 7 vármegye területére terjedt ki. Greiner a gondozására bízott erdőgazdaságban az erdők rendszeres használatát nagyszabású erdőrendezői munkával biztosította, amelynek hatása az egész magyar erdőgazdaságban érvényesült. Az 1873-ban megjelent Coburg hercegi fatermési táblák anyagát közel 50 évi céltudatos munkával gyűjtötte össze. Ezeket még ma is használják Magyarországon (Fekete Z. i. m.)

⁴ Az Osztrák Birodalmi Erdészeti Egyesület megalapítása Rudolf Feistmantel nevéhez fűződik, aki 1835-től - Henrik David Wilckens után - 1847-ig volt a selmecbányai Erdészeti Tanintézet tanára. Ettől kezdve a különböző bécsi kormányzati hatóságokban teljesített szolgálatot és amikor az 1848-as idők után felállították Bécsben a földművelésügyi és bányászati minisztériumot, Feistmantelt bízták meg az erdészet ügyeinek intézésével. Osztálya, amely egyben szellemi központja volt a birodalmi erdészetnek, újjászervezte az állami erdők kezelését és elválasztotta a bányászati adminisztrációtól. Osztálya dolgozta ki az 1852. évi általános osztrák erdőtörvényt, amelyet császári nyiltparancs Magyarországon 1858-ban életbeléptetett, de amelynek hatályát az 1861-ben tartott országbírói értekezlet javaslatára Magyarországra vonatkozóan megszüntették. Feistmantel fő műve, az erdészeti tudományról írt összefoglaló

4 kötetes munkája (Die Forstwirtschaft nach ihrem ganzen Umfange und mit besonderer Rücksicht auf die österreichischen Staaten, Wien 1835, 1836 1837) korának egyik legkiemelkedőbb tankönyve volt. Ebben az erdőgazdálkodást kifejezetten állami feladatnak nyilvánította (III. r.) Az 1854-ben készített egyetemes fatermési tábláit az 1882-1918 évek között évenként kiadott Erdészeti Zsebnaptár is közölte. (Lesenyi F.: A selmechányai Erdészeti Tanintézet története 1808-1846. Az Erdészettudományi Közlemények 1958. 2. sz. melléklete, 75-114. old.)

-.-.-.-.-.-

⁵R.: Entstehung und Entwicklung des ungarischen Forstvereines. Mittheilungen des ungarischen Forstvereines, Pressburg, 1854. 1. f. 1-10. old.

Az alapszabályokat ⁶ az 1851. október 20-21. -én tartott ülésen dolgozták ki és 1855. augusztus 4. -én erősítették meg felsőbb helyen. "Erős a hitem - írta Roxer Vilmos⁷ - miszerint az akkori kormány alatt "valóságos magyar erdészeti egylet" alapszabályai, ha azok magyarul terjesztetnek be s a magyar nyelv mondatott volna ki hivatalos nyelvnek, megerősítést nem nyertek volna és így kezdeményezésnek az "Ungarischer Forstverein"-t is az akkori nyomasztó viszonyok között üdvözölni kellett, mert sok olyan egyéniség állott annak élén, akiktől a jó szándékot, a hazafiságot kétségbe vonni nem lehetett".

Az egyesület feladatává a magyar erdőgazdálkodás fejlesztését tűzte ki és ezt - mint az alapszabályokban kifejtette - a következőkkel kívánta elérni: időszakonkénti összejövetelek rendezésével, ahol a nézeteket és a tapasztalatokat kicserélik; tudományos közlemények, gyakorlati tapasztalatok és javaslatok közreadásával; az illetékes hatóságoknak erdészeti törvényekre és igazgatási intézkedésekre javaslattétellel; erdészeti iskolák felállításával; kísérletek és tanulmányutak támogatásával; erdőgazdasági eszközök és tudományos művek gyűjtésével; egyesületi folyóirat kiadásával, végül az egyesületi tagdíj fizetésével. Az egyesület elnökségének székhelye Pozsonyban volt.

Az egyesület munkásságának lényeges része kiadványának megjelenése volt. Ez "Mittheilungen des ungarischen Forstvereines" cím alatt Pozsonyban először 1854-ben jelent meg. Terjedelmének tulnyomó többségét a közgyűlések lefolyásának jegyzőkönyvszerű közlése foglalta el, kisebb részben cikkeket és különböző közléseket tartalmazott. Bizonyos időközök-

⁶Mitth. d. Ung. Forstvereines, 1854. 1. f. 11-19. old.

⁷EL 1882. 148. old.

ben közölte a tagok névsorát, majd a tagdíjfizetések állását is. A cikkek közül viszonylag kevés volt az eredeti munka, inkább külföldi szerzők közléseit, valamint ezek nyomán írt cikkeket tartalmazott. A kiadványt az egyesület ügyvezetője, majd titkárai szerkesztették, akik viszonylag sűrűn váltakoztak.

Az egyesület működésének leglényegesebb része a közgyűlések rendezése volt. Ezek időrendjét és tárgyköreit az 1. táblázat közli. A szokásos ügyviteli jelentéseket nem tartalmazza. A kimutatás a "Mittheilungen des ungarischen Forstvereines", 1854-1865 évfolyamaiban megjelent közlések alapján készült.

Az Ungarischer Forstverein, illetve a Magyar Erdész-egylet közgyűlései

Időpont	Hely város	Jelen voltak	Tárgy
1	2	3	4
I. 1851. jun. 30.	Esztergom	61	Alakuló ülés.
II. 1851. okt. 20-21	Buda	72	Urbéri faizás, szolgálomak (legeltetés) megváltása.
III. 1852. szept. 9-11.	Pest	77	Osztrák Birodalmi Erdész-Egylethez csatlakozás. Kiadványok megjelentetése. Az erdei kihágásokról szóló törvény revíziójának kérése a Helytartó Tanácstól
IV. 1853. jun. 22-24.	Besztercebánya	121	Urbéri szolgálomak megváltása. Német nyelvű egyleti közlöny alapítása. A makk- és gubacstermő erdők elterjedése, haszonvétele. Cser kéreghántó erdők kezelése, hozadéka. A Biermann-féle ültetési móddal szerzett tapasztalatok. Statisztikai adatok.
V. 1854. jun. 19-21.	P é c s	80	Gubacstermés. A Duna alsó folyása menti erdők kezelése, használata, értéke. A Biermann-féle ültetési eljárás. Az erdei szolgálomak megváltása. Hamuzsirtermelés az üszögi uradalomban. Erdei- és feketefenyő telepítés. Hol lakják az erdőóri személyzet: az erdőben vagy községekben? Fiókegyletek alakítására javaslat.
VI. 1855 jun. 18-20.	Pozsony	124	Erdei szolgálomak megváltása. Tőzegtermelés, értékesítés. Gubacstermelés. Tisztások beerdősítése. A tűzifaszállítás módjai, értékesítése. Makktermés és értékesítés Nógrád megyében. Erdeifenyő telepítési módszer tisztásokon.
VII. 1856. jul. 15-18.	Késmárk	191	Erdei szolgálomak megváltása. Tölgy- és gubacstermés. Az erdő és a vad fenntartása. A kárpáti erdők felújítási módszerei. Kopár tisztások erdősítése. A tűzifaszállítás ésszerű módjai. Fűrészmalom üzem, teljesítménye. Fenyvesek hőtörés okozta károsodása. Az erdőhatár alább szorulása a Kárpátokban. A vörösfenyő elterjedése. A magán erdőgazdálkodás fejlesztésének lehetőségei.

1	2	3	4
VIII. 1857 aug. 4-6	Ungvár	111	Erdei szolgalmak megváltása. Erdőtelepítési módszerek, éghajlati viszonyok, az erdők állapota. Fausztatás. Fűrészek üzemeltetése. A döntési idő hatása a fa tartósságára, impregnálási kísérletek.
IX. 1858. jul. 20-23.	Sopron	96	Erdei szolgalmak megváltása. A döntési idő hatása a fa tartósságára, impregnálás. Telepítési módszerek. Az erdők hozadéka (főleg a gubacs és a makk). Tőzegtermelés, préselési eljárás bevezetése.
X. 1860. szept. 4-7.	Arad	110	Az 1853. évi pátens végrehajtása. Az 1857. évi erdőtörvény alkalmazása Magyarországon. Erdőművelési tapasztalatok. Az aradi erdőségek állapota. Homokfásítási eredmények. Erdőn kívüli fásítások, telepítendő fafajok. A vadgazdálkodás népgazdasági jelentősége. A hasznos madárvilág védelme. Különböző fafajok növedék- és fatömegszámítása.
XI. 1861. szept. 10-13.	Oravicza	68	Az 1853. évi pátens végrehajtása. Az 1857. évi erdőtörvény alkalmazása Magyarországon. Erdőművelési tapasztalatok. Homokkötések. A vadállomány kezelése. Faimpregnálás. Tölgyerdők kezelése. Szénégetés. Bukkszálerdők felújítása. A fenyőfélék elterjedése a Bánátban. Viharkárok.
XII. 1862. okt. 6-7	Gödöllő	49	Az alapszabályok módosításának megbeszélése. A magyar közlöny kiadásának ügye. Új vezetőség választás. Bejárás Isaszeg környékén.
XIII. 1863. aug. 25-28.	Veszprém	142	A luc-, erdei- és vörösfenyő termesztési tapasztalatai. A sikvidéki új erdőtelepítések jogi védelme (erdei kihágások). A bakonyi erdőkből származó csekély pluszjövedelem fokozható lenne-e más gazdasági módszerek bevezetésével? A cserzőkéreghántás és a mellékhaszonvételek gazdaságossága. A tölgy talpfatermelés terén szerzett tapasztalatok. Erdőművelési tapasztalatok. Mészégetés.

1	2	3	4
XIV. 1864. szept. 5-7	Selmec	95	Kopár erdei tisztások és más sovány földek ertése (erdősítése). Szukárok. A községi erdők feletti állami felügyelet kérdése.
XV. 1865. szept. 18.	Bazin		A vegyi gyárak kigőzölgésének hatása az erdei növényzetre. Fenyőszálerdők kezelése. Az erdei termények eladásának legelőnyösebb módjai. A községi erdők kezelése. Tapasztalatok az erdőültetés és gazdaságat körül.
XVI. 1866. dec. 9.		43	Uj vezetőség választás. Az alapszabályok módosítása. Az egyesület átalakulása.

A közgyűléseken általában annak a vidéknek az erdőgazdálkodását tárgyalták, ahol a közgyűlést tartották. Egy-egy tárgysorozati pontot több vidék vonatkozásában tapasztalatcsere formájában beszéltek meg. Minden közgyűlésen ismertették a vidék jellemző éghajlati, fatenyészeti adottságait, az erdők állapotát (elemi károk, rovarkárok, erdei kihágások), valamint az 50-es évek második felétől próbaterületek alapján adatokat közöltek a fatermésről. A mérések és becslések az osztrák pénzügyminisztériumnak 1856-ban az erdészeti földmérésről, becslésről és üzemrendezésről kiadott utasításának megfelelően történtek.

Erdészeti politikai vonatkozásban a közgyűlések egyik visszatérő tárgysorozati pontja az urbéri szolgalmak megváltása, előadója és alapos ismerője Greiner Lajos volt. Rendszeresen foglalkoztak az erdei kihágásokkal, a mezőrendőrség problémáival, valamint az elhanyagolt illetve túlhasznált községi erdők kérdésével és az ezek feletti állami felügyelet szükségességével. Az osztrák erdőtörvénynek Magyarországra kiterjesztését az Osztrák Birodalmi Erdészeti Egyesületnek az egyesület vezetőségében helyet foglalt képviselői terjesztették elő.

Az egyesület megalakulása utáni első időszakban a fő figyelem a tölgy- és gubacstermésre, a cserzőkéregre és bizonyos mértékben a hamuzsir előállításra irányult. A későbbiekben az erdei mellékhaszonvételek jelentősége csökkent, a közgyűléseken elhangzott előadások és hozzászólások többsége a fatermés növeléséhez és a gazdálkodási módszerek tökéletesítéséhez kapcsolódott.

A gazdálkodás középpontjában a tölgy állott. A felvidéki területeken természetesen a fenyők kerültek az előtérbe. A tágabb értelemben vett erdőhasználat (fahasználat és erdei mellékhasználat) a mai Magyarország területét tekintve, a tölgyesekre irányult.

A magyar főerdőfelügyelőségnek a fűrészmalomok üzemének szabályozásáról 1857-ben kiadott körrendeletével kapcsolatban a felvidéki közgyűléseken megvitatták ezek üzemeltetését és teljesítményét. Foglalkoztak a fausztatás lehetőségével is. Megtárgyalták a döntési időnek a fa tartósságára kifejtett hatását és Poschl selmeci bányatanácsos beszámolt impregnálási kísérleteiről.

Rendszeres tárgysorozati pont volt a kopár tisztások beerdősítése. Ezzel kapcsolatban főleg a fenyőknek a lomblevelű erdőkbe beviteli lehetőségét és ezeknek a hozadék növelésében betöltött jelentőségét tárgyalták. Erdőtelepítési vonatkozásban a közgyűlési anyagok adalékokat szolgáltatnak az ország déli részén végzett homokkötésekről és fásításokról. Élénk eszmecsere folyt az erdei- és feketefenyő, valamint a nyárok és az akác alkalmazásával szerzett tapasztalatokról az aradi és az oravicai gyűléseken. Az

előbbin 1860-ban Ambróz Tamás Brezováról az erdőn kívüli fásítások gazdasági jelentőségéről tartott beszámolót Békés és Csongrád megyék vonatkozásában. Ugyanezen a közgyűlésen vetették fel a szabályozott vadgazdálkodás szükségességét, a vadállomány megfelelő kezelésének gazdasági jelentőségét.

Az Ungarischer Forstverein az 50-es években többször fordult felirattal a Helytartó Tanácshoz az erdei szolgalmak megváltásának rendezése, valamint az erdészeti kihágások elleni törvényes rendelkezések megtétele ügyében. Javaslati nyomán azonban lényeges változások nem történtek. A 60-as években már inkább a Helytartó Tanács fordult leirattal az egylethez és kérte fel javaslattételre. Ennek alapján foglalkoztak a községi erdők feletti állami felügyelet megoldási lehetőségeivel, a megyékben felállítandó erdőfelügyeleti szervekkel, valamint a vadászat szabályozásával.

Az egyesület rendes tagjai erdészeti szakemberek, továbbá orvosok, gyógyszerészek, jogászok és különböző hivatalnokok voltak. Tiszteletbeli tagjainak részben az osztrák tartományok vezető erdészeti személyiségeit, részben pedig néhány arisztokratát és földbirtokost választott. Ez utóbbiak száma - mint az egyesületi kiadványban közzé tett névsorok mutatják - kevés volt. A vezetőségben rendszeresen helyet foglalt a Birodalmi Egyesület egy vagy két vezető személyisége is (Josef Wessely, Albert Thieriot).

Az egyesület irányát tekintve az OEE későbbi vezetősége a következő nézeteket vallotta:

"A Magyar Erdészeti Egylet, mely 1851-ben alakult meg, néhány főur kivételével az erdészeti szak művelőiből állott, kiknek nagyrésze csak rövid idővel előbb költözvén be külföldről, idegen nyelvet beszélt s oly eszméket követett, melyek Magyarországon nem verhettek gyökeret; és bár célja és feladata ennek az egyletnek is a magyarországi erdőgazdaság érdekeinek előmozdítása volt, sohasem gyakorolt hatást arra az osztályra, melynek érdekeit tulajdonképpen képviselni és védelmezni lett volna hivatva. Annál sajnálatosabb volt pedig az, mert a magyar erdőbirtokosok ebben az időben már nem voltak közömbösek az erdei gazdaság ügye iránt⁸."

Bedő Albert⁹ véleménye szerint az egylet munkássága nem alkalmazkodott a magyar nemzeti érdekhez, "vezető férfiai abban a hitben találtak megnyugvást, hogy a Magyarországon élő összes nemzetiségek ügyét kell

⁸ Az Országos Erdészeti Egyesület története, Budapest, 1900. 1. old.

⁹ EL 1906. 913. old.

szolgálniuk, s hogy még 1863-ban is úgy vélekedtek, miszerint figyelemmel kell lenniök arra, hogy az egyesület összes tagjainak alig egyhatod részét teszik ki a magyar nemzetiségűek".

A magyar nemzeti mozgalom élén Divald Adolf selmeci erdőmester és Wagner Károly selmeci erdőakadémiai tanár állott. 1861-ben a Vadász és Versenylapban, a Gazdasági Lapokban, valamint külön füzet formájában "A magyar erdészeti irodalom ügyében" címen előfizetési felhívást tettek közzé az Erdészeti Lapokra. Ez nemcsak egyszerűen egy magyar nyelvű és irányú erdészeti szaklap megalapítását hirdette meg, hanem magyar program is volt. A lap célját képező egyik feladatnak a "megalkotandó magyar erdész-egyesület útjának údvös eszmecserék általi egyengetését" is megjelölték.

Felhívásuk nyomán az Ungarischer Forstverein 1861. évi oravicai közgyűlésén nyílt összecsapás következett be¹⁰, a sajtóban pedig vita alakult ki Divald és Helm Ervin között az Egyesület működéséről.¹¹ Erdődi (Divald) azt kifogásolta az Egyesület működésében, hogy 11 év alatt semmit sem tett a magyar irodalom megteremtése érdekében, az erdészeti műszótár munkálatai is elhúzódtak. Amikor 1860-ban azt javasolták, hogy Wagnerrel 6 hónapig ingyen vállalják az egyesület magyar folyóiratának szerkesztését, javaslatukat elfektették. Divald egy új egyesület felállítását javasolta, főleg a magyar irodalom megteremtése érdekében.

Divald és Wagner fellépése a Schmerling-féle provizórium idejére esett, amelyet - mint ismeretes - Bécs addig kívánt fenntartani, amíg a magyar középosztály beadja a derekát az 1848 előtti helyzet visszaállításához.

Az erdészeti nemzeti törekvéseket az Országos Magyar Gazdasági Egyesület (OMGE) és a Helytartó Tanács is támogatta. Ez utóbbi 1862-ben leirattal fordult az OMGE-hez, támogassa a magyar erdészeti szaknyelv megteremtését, erdészeti szakmunkák kiadását, valamint a magyar erdőgazdálkodás ügyét, hogy "a helybéli talajhoz képesti fatermelés országosan előmozdítva legyen"¹², valamint a Helytartó Tanács kérelemmel fordult a királyhoz, járuljon hozzá, hogy az akadémia erdészeti tanfolyamán magyar tanszékeket állítsanak fel a magyar erdészeti szakképzés elősegítése érdekében.¹⁴

¹⁰Allgemeine Forst und Jagdzeitung, 1862. 4. f. 21. old.

¹¹Mitth.d. Ung. Forstvereines, 1862. 2-3. sz. 1-16. old.

¹²EL 1862. 188-193. old.

¹³EL 1862. 384-386. old. ¹⁴EL 1862. 256-257. old.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület fel is karolta az erdészeti ügyét. 1864-ben közgazdasági és erdészeti szakosztályai közös ülésén megvitatták a Helytartó Tanács kivánságára az erdők fenntartása és megóvása érdekében, valamint a vadászati és halászati jog szabályozása tárgyában adandó véleményeket. A választmány bizottságot állított fel az erdészeti törvényhozási intézkedések előkészítésére. Elnöke Lónyay Gábor, tagjai Divald Adolf, Hajós József, Szathmáry Károly, Wágner Károly és Beiwinkler Károly voltak.¹⁵ Ez a bizottság készítette elő az 1879 évi erdőtörvény-javaslatot. Az erdészeti szakosztály, amelynek 37 tagja, elnöke gróf Pálffy Pál, alelnöke gróf Zichy Nep. János volt, felkérte Divaldot és Wágnert egy erdészeti tankönyv és egy gyakorlati kézikönyv megírására.¹⁶

A nemzeti törekvések megingatták az Ungarischer Forstverint. Az egyesület magyar nyelvű kérelemmel fordult az általa eddig elhanyagolt erdőbirtokosokhoz anyagi támogatásért. Igéretet tett arra, hogy Divald és Wagner bevonásával egy magyar erdészeti-vadászati terminológia kidolgozására bizottságot alakít és magyar nyelvű erdészeti szakiskolákat létesít.¹⁷

A magyar jelleg kidomborítása érdekében az 1862 évi közgyűlésen új vezetőséget választottak, az alapszabályokat magyar nyelven is kiadták és az egyesület felvette a Magyar Erdész-Egylet nevet. Elnöke, gróf Königssegg Aulendorf, aki magyarul nem tudott, lemondott. Új elnöknek ifj. herceg Esterházy Pált választották meg, aki ezt a tisztséget az 1865 évi bazini közgyűlésig tartotta meg. Az alapszabályok szerint a két alelnök közül az egyiknek erdészeti szakembernek kellett lennie. Ezt a funkciót 1858-ig Greiner Lajos, ezután Wessely József, majd Thieriot Albert töltötte be. 1865-ben - Esterházy Pál lemondásakor - elnököt nem választottak, a tisztséget az első alelnök, gróf Pálffy István látta el.

Divald és Wagner az Erdészeti Lapok révén olyan orgánusra tettek szert, amellyel törekvéseiket ismertették és népszerűsítették, másrészt ezzel a magyar nyelvű erdészeti irodalom fejlesztése is lehetővé vált. Mint Bedő¹⁸ írta, 1864-ben a lap anyagi helyzete miatt arra a meggyőződésre jutottak, hogy helyesebb, ha a lap - szerkesztés függetlenségének megtartásával - a Magyar Erdész-Egylet köréhez csatlakozik, 1864-től

¹⁵ EL 1864. 183. old.

¹⁶ EL 1865. 61-66. old.

¹⁷ Mitth. d. Ung. Forstvereines, 1861. I. f. 103-109.

¹⁸ EL 1906. 913-934. old.

az Egylet azokért a tagokért fizetett elő erre a lapra, akik a német nyelvű közlöny helyett ezt kívánták. Ebben az évben a 732 egyleti tag közül 158 kérte a magyar folyóiratot, ebből 95 csak a magyar lapot kérte, 63 pedig mindkettőt¹⁹ 1865-ben az Erdészeti Lapoknak 187 rendes előfizetője volt és az egylet még 128 tagja fizetett elő. A lap az egyesület közlönyeként jelent meg és az eglyettel kötött megállapodás értelmében "az egylet érdekeiben működik, közli a választmányi ülések és közgyűlések jegyzőkönyveit és ezért az egylet évenként 150 Ft tiszteletdíjat fizet".²⁰

1865-ben a kiegyezés jelei mutatkoztak. Divald és Wagner úgy határoztak, hogy 1866-tól az Erdészeti Lapok kiadásával Pestre kell jönni és ebben a mezőgazdasági ismereteknek a földbirtokosok bevonása és az erdészetre befolyással levő gazdatisztek megnyerésére tért kell nyitni és "Erdészeti és Gazdászati Lapok" cím alatt kiadni. A körülmények arra is mutattak, hogy kézbe lehet venni egy új erdészeti egyesület alakítását, vagy a régi átszervezését. Erre kedvező alkalom volt, mert 1865 végén a Magyar Erdész-Egylet elnöke és első alelnöke lemondott, az egyleti titkárt Budára helyezték. Divald új elnöknek gróf Keglevich Bélát nyerte meg, a titkári állásra pedig - mivel az első pályázó visszalépett - Bedő Albertet nevezte ki az egyesületi választmány, Mint Bedő 1906-ban megjelent visszaemlékezésében írja, úgy látták, célszerűbb, ha a tervezett rendkívüli közgyűlést Pesten, a meginduló nemzeti tevékenység színhelyén tartják. A közgyűlést megelőző héten személyesen igyekeztek az egylet újjászervezéséhez minél több hivatkozni és a közgyűlésen részvételre felkérni. Bedő a Pesti Napló 1866. december 1-én megjelent számában cikket is közölt "A magyar erdészet érdekében" címen, amelyben az erdészet és vadászat iránt érdeklődőket a közgyűlésen való részvételre és az egyletbe belépésre kért fel.²¹

A Magyar Erdészegyletnek Országos Magyar Gazdasági Egyesület közgyűlési termében (Köztelkén) 1866. december 9.-én tartott rendkívüli közgyűlése²² a követelményeknek megfelelően a kiküldött királyi biztos jelenlétében folyt le. 43-an voltak jelen és az elnökségre, valamint a 12 választmányi tagra adott szavazatok legnagyobb száma 38 volt. A megválasztott elnökség a következő lett: elnök gróf Keglevich Béla, első alelnök: gróf Pálffy István, második alelnök: Wagner Károly. Választmányi tagok: Piller Gedeon földbirtokos, Bérczy Károly földbirtokos,

¹⁹ EL 1865. 239-249. old.

²⁰ EL 1865. 404-406. old.

²¹ EL 1906. 913-934.

²² EL 1867, 35-51. old.

Német Samu ügyvéd, gróf Zichy Nep. János földbirtokos, Tisza Lajos földbirtokos, Barta Béla jogtudor, Gervay Nándor jogtudor, Hidegháthy Antal földbirtokos, Inkey József földbirtokos, Prindl András, Divald Adolf erdőmester Vukovár, Haske Emil Kassa. város főerdésze. Az átalakuláskor a Magyar Erdészeti Egyletnek 755 rendes, 4 alapító és 17 tiszteletbeli tagja volt. A hátralékos tagdíjak 4275 Ft 13 kr -t tettek ki. A választás után az egyleti célok előmozdítására teendő javaslatokat Divald Adolf adta elő. Kifejtette, hogy az egyesület célkitűzései, amelyek a magyar erdőgazdálkodás fejlesztésében foglalhatók össze, változnak. Javasolta, hogy az egyesület székhelyét Pozsonyból Pestre tegyék át, ügyvitele magyar nyelven történjék, kiadványai magyarul jelenjenek meg. Barta Béla alátámasztotta Divald javaslatát és azt ajánlotta, szólítsák fel az erdőbirtokosokat, legyenek az egylet alapító tagjai. Az alapítványt 100 Ft készpénzben, vagy 5 %-os kamatozó kötvényben lehet letenni. Az új választmány első ülésén az alapszabályokkal foglalkozott, amely elvileg azonos maradt a régiekkel, valamint megszerkesztette az Országos Erdészeti Egyesület alapítványi kötelezvényeit.

A XIX. század első feléből az ország egész erdőterületéről pontos adat nem áll rendelkezésre. Az erdőgazdálkodás jövedelmezőségét a hamuzsir előállítás és az erdei mellékhasználatok -- ezek közül főleg a cserzőanyag termelés - biztosították. Feldolgozó ipar hiányában, és Magyarországnak Ausztriától való politikai és gazdasági függőségére tekintettel az erdei termékek nagyrészt Ausztráliába vitték ki. Galgóczy²³ szerint 1822-1827-ig bezárólag Magyarország az osztrák örökös tartományokba 234.636 q, más államokba 5044 q hamuzsir szállított. Maga az Osztrák-Magyar Monarchia 1851-1860 évi hamuzsir kereskedelmében az évi átlagos behozatal 8145 q, a kivitel 22.556 q volt.²⁴ Ez utóbbi Magyarország Erdély, Bukovina, Galicia, Karintia fel nem tárt bükkeiből származott.

A jövedelmezőséget igen nagy mértékben a tölgyesek kihasználásával érték el. Az erdei termékekkel folytatott kereskedelemben a tölgygubacs állt az első helyen, amelyet talpbőr cserzésre gubacsliszt formájában értékesítettek. Ebből az osztrák tartományokba 1831-1840 között évenként átlagosan 152.000 q-t, 1845-1847-ben pedig 130.000 q-át vittek ki. A gubacskereskedelem fő piaca Pest, Sopron, Pécs és Bécs volt. A pesti piac évenként 40.000 q-t vett fel, ebből helyben kb. 25.000 q-t használtak fel. Egyes erdőbirtokok bevételét kifejezetten a gubacsértékesítés szolgáltatta. Így a végvidék bródi ezredének mintegy 75.000 kat. hold

²³ Galgóczy Károly: Az erdőségek és a befásítás fontossága Magyarországon Budapest, 1877.

²⁴ EL 1864. 338-340. old.

gubacstermő erdőségei az 1862-1867 évek átlagában 7994 forintot jövedelmeztek. A vukovári uradalomban, ahol a gubacstermő erdők mintegy 5000 kat. holdat foglaltak el, az 1860-1865 években ennek a mellékhasználatnak évi jövedelme 5155 forint volt.²⁵ Mivel azonban a gubacccsal kikészített bőr nem vetekedhetett a Németországban, Svájcban és Belgiumban tölgykéreggel cserzett bőr minőségével, az osztrák birodalom timárjai is ezt keresték, sőt ezzel kiterjedt kereskedést is folytattak, amelybe a magyarországi erdőségeket is bevonták. Például a Schmitt-testvérek a Vág és a Garam völgyében 1860-1866-ban nagy tömegben vásárolták fel a cserzőkéregget. Ebből 1866-ban mintegy 100.000 q-t vettek és ennek kétharmadát Németországba szállították.²⁶

A XIX. század derekán kezdődött meg a dongakereskedelem, a francia donga előállítás, amelyet ekkor ugyancsak külföldi kereskedők külföldi munkásokkal végeztek.²⁷ Kiviteléről csak az 1867 évi gazdasági kiegyezés utáni adatok állnak jelenleg rendelkezésünkre.

Ausztria és Magyarország között az 1867-ben kötött kiegyezéssel létrejött az Osztrák-Magyar Monarchia. A kiegyezés szerves része volt a gazdasági kiegyezés, amely 10 évre biztosította Ausztria és Magyarország között a vámközösséget, a pénzrendszer és a jegybank azonosságát. Ezt a kiegyezést 10 évenként megújították. A kiegyezés lehetőséget adott Magyarországon a kapitalista fejlődés meggyorsítására, a polgári államberendezés kialakítására és ebben az értelemben a multhoz képest előrelépést jelentett.

A megalakult Andrássy kormány első feladatai közé tartozott az államapparátus kiépítése. Sorra alakultak a minisztériumok, az állami hivatalok.

1867-ben az állami erdők irányítását Divald Adolf vette át. A pénzügyminisztériumban a koronajavak és a bányakincstár erdeinek kezelését egyesítették.²⁸ A magánosok és jogi személyek erdei feletti felügyelet a földművelésügyi miniszter hatáskörébe tartozott, a közalapítványi erdők kezelését pedig a vallásügyi miniszter ellenőrizte.

²⁵ Erdői A.: Tölgyeink aranyszagáról - a gubacsról. Az OEE Évkönyve Pest, 1867. 51-56. old.

²⁶ Erdődi A.: A gubacs vetélytársa - a tölgykéreg. Erdészeti és Gazdasági Lapok, 1867. 61-71. old.

²⁷ M.K.: A francia dongák gyártásáról. Erdészeti és Gazdasági Lapok, 1867. 331-336. old.

²⁸ Erdészeti és Gazdasági Lapok, 1867. 492-498. old.

1872-ben a pénzügyminisztériumban az állami erdőgazdálkodás irányítására erdészeti főosztályt szerveztek, amelynek élére Divald Adolfot nevezték ki. Ugyanekkor Bedő Albertet is ide főerdőmesternek nevezték ki és a főosztály egyik osztályának, amely a magyar és erdélyi ügyeket intézte, lett a vezetője. Miután Divald Adolf 1873-ban kilépett az állami szolgálatból, hogy a szlavóniai kincstári erdőségek értékesítése céljából alakult részvénytársaság vezetését átvegye, a főosztály élén -1879-ben bekövetkezett haláláig - Wagner Károly állt.

Az 1881-ben ujonnan szervezett erdészeti közigazgatás élére országos főerdőmesternek Bedő Albertet nevezték ki, aki ebben a minőségben szolgált 1895-ig, amikor államtitkár lett. Ezt az állást 1896 őszéig töltötte be, akkor az apatini választókerület országgyűlési képviselőjévé választotta és ezzel politikai pályára lépett. A következő választási ciklusban a székelykereszturi kerületet képviselte. Ezután visszavonult a politikai életből.

1867-től az első világháborúig tartó korszak erdőgazdaságát a fakereskedelem, és az ezzel kapcsolatos fakitermelési és értékesítési tevékenység jellemezte, annak a felfogásnak megfelelően, hogy "a magyar földbirtok egyik elsőrendű jövedelmi ágát az erdők képezik".²⁹

1875-ben az ország erdőségei 14,788.000 kat. holdat foglaltak el, ebből 11,803.000 kat. hold a magánosok, községi és testületek tulajdonában volt. Az erdőterület 25 %-át fenyők, 20 %-át tölgyek, 55 %-át bükk és más lombfa alkotta. Az évi összes fatermést 9,131.590 normál ölben határozták meg. Az évi kitermelt fatömeg 800.000 normál öl műszaki fa (ebből 400 ezer öl fenyő, 300 ezer öl tölgy, 100 ezer bükk és más lombfa), valamint 6,000.000 normál öl tűzi- és szénfa volt. A műszaki fának több mint a felét külföldre szállították. 1874-ben a fenyőfának mintegy 60 %-át Németországba, a tölgy 70 %-át hordódongának feldolgozva Trieszten át Franciaországba vitték.³⁰

A védővámrendszerre áttéréssel az erdei termékek fő felvevő piaca is, - éppen úgy, mint a mezőgazdasági termékeké -, Ausztria lett. Az 1882-1917 években az összes fakivitelnek érték szerinti 71,4-81,1 %-a Ausztriába irányult főleg nyers és félkész termék alakjában. Az ország faipara, amely a XIX. század utolsó évtizedében alakult ki, nem volt jelentős. Maga Ausztria-Magyarország külkereskedelmében a századforduló utáni években a fakivitel évi átlagos értéke 250 millió korona lett, és meghaladta a kenyér- és vonóállat, a cukor, a tojás, a barnaszén és a konfekció cikkek kivitelét.³¹

²⁹ EL 1871. 317-328.

³⁰ EL 1875. 489-495. old.

³¹ Engel M.: Österreich-Ungarn Holzhandel und Holzexport. Wien, 1910.

Az 1875-ig terjedő időszakot véve, az Országos Erdészeti Egyesület elnöke gróf Keglevich Béla, első alelnöke 1869-ig gróf Pálffy István, ezután pedig Tisza Lajos, míg a második alelnöke Wagner Károly volt. Az egyesület titkára 1865 végétől 1880-ig Bedő Albert volt, aki ezután első alelnök lett.

1867-re az alapító tagok száma 4-ről 102-re növekedett és ezek 17,050 Ft alapítványt tettek³². Az 1867 év végére a rendes tagok száma 653, az alapítványt tevő tagoké 113 lett és ezzel az egyesületi vagyon 34.000 koronára növekedett. Az egyesület "az erdőgazdálkodásban leginkább érdekelt erdőbirtokosok megnyerésére fektette a fő súlyt", emellett a kivülálló körök támogatását is élvezte. Így alapítványt tevő tagjainak száma 1875-re 290-re nőtt, az egyesületi vagyon pedig 180.000 Korona lett.³³ Az egyesület taglétszámának alakulását az 1851-1875 évekre a 2. táblázat közli.

³² Erdészeti és Gazdászati Lapok, 1867. 420-428. old.

³³ Az Országos Erdészeti Egyesület története, Budapest, 1900. ; Erdészeti és Gazdászati Lapok 1867. 481. old.

Az Ungarischer Forstverein, a Magyar Erdészegylet, illetve Országos Erdészeti Egyesület taglétszáma 1851-1875.

	Rendes tag	Tisztelet- beli tag	Alapító tag	Egyesületi vagyon Korona
1851. jun.	171			
1851. okt.	271			
1852. szept.	683			
1852/53	827	11		
1853/54	846	13		
1854/55	900	13		
1855/56	961	14		
1856/57	1096	15		
1857/58	1091	20		
1859	960	19		
1860	1028	16		
1861	1021	20		
1862	976	20		
1863	820	19		
1864	732	20		
1865 ^x	786	17		
1866	755	17		
1867	653		113	34.000
1868	529		143	
1870	717		194	86.000
1875 ^{xx}	760		290	108.000

^x Magyarországon 1865-ben (Horvátország és Erdély nélkül) az állami erdésztisztek száma 127, a gyakornokoké 18, az erdőőröké 610 volt (E. L. 1865. 249. old.).

^{xx} 1875-ben az egész Magyar Birodalom állami erdeinek kezelésére alkalmazott tiszti személyzet (beleértve a gyakornokokat is) 445 fő volt, az erdőőrök létszáma 1.592. (Erdészeti Lapok, 1875. 581-582.)

Az 1862-ben alapított Erdészeti Lapok egészen 1873-ig Divald és Wagner tulajdonában volt, csak ekkor került ténylegesen az Egyesület tulajdonába, bár 1867-től mint az Országos Erdészeti Egyesület közlönye jelent meg. 1860-1870-ben Selmeceen adták ki, szerkesztését Wagner Károly végezte. 1871-ben a szerkesztést Bedő Albert vette át, Divald és Wagner a szerkesztő főmunkatársai lettek.

1867-től 1873-ig az egyesület közgyűléseinek jegyzőkönyveit és más közleményeit "Az Országos Erdészeti Egyesület Évkönyve" c. kiadványban tették közzé, amely ezalatt 5 kötetben jelent meg, Bedő Albert szerkesztésében. Az 1867-1870 évekről megjelent évkönyvek két azonos szövegű magyar és német részből álltak. A kiadást 1873-tól - miután az Egyesület az Erdészeti Lapok tulajdonát megváltotta - megszüntették.

Az egyesület szakmai tevékenységének középpontjában szakkönyvek kiadásának támogatása és közgyűlések rendezése állt.

Mivel Divald és Wagner 1865-ben négy kötetesre tervezett erdészeti tankönyve nem jelent meg, helyette 1864-ben erdészeti segédtablákat bocsájtottak közre, majd ezt alapos átdolgozással 1871-ben ismét kiadták. Ugyancsak kettőjük szerkesztésében 1869-ben magyar-német nyelvű erdészeti műszótár jelent meg. 1871-ben Illés Nándor "Erdőtenyésztéstan" -a és Lázár Jakab "Erdészeti kézikönyv"-e, 1873-ban Fekete Lajos és Illés Nándor "Közerdész", 1874-ben Fekete Lajos "Erdőértékszámítástan" és Bedő Albert "Erdő-őr" c. könyve, valamint Hoffmann Sándor szerkesztésében "Szaknaptár" jelent meg.

Ugyancsak az 1875-ig terjedő időszakot véve, a közgyűlések tárgysorozatait a 3. táblázat közli.

3. táblázat

Az Országos Erdészeti Egyesület közgyűléseinek tárgysorozata

1867-1875-ben

A közgyűlések ideje és helye

Tárgy

1867. aug. 7-10.
Losonc

Az egyesület felkéri a kormányt, hogy az ország erdészeti ügyeit vegye egységes műtani vezetés alá. Készüljön egy törvényjavaslat az erdőadó tárgyában és egy vadászati törvényjavaslat.

A közgyűlés ideje
és helye

Tárgy

Szervezzenek egy segélyező és nyugdíj intézményt, amely a tagoknak szükség esetén befizetéseik arányában segélyt vagy nyugdíjat ad. Kihirdették a jóváhagyott alapszabályokat. Az egyesület 200 Ft pályadíjat tűz ki az alsóbb rendű kezdő erdőszők számára irandó erdészeti kézikönyvre.

1868. szept. 20-24.
Debrecen

A bihari és szomszédos megyék erdészeti viszonyai. A községi erdők leromlása az erdészeti szolgálmányok megváltása Szerém megyében. Az erdészeti igazgatás és számvitel elválasztása a mezőgazdaságtól. "Erdészeti kistűkör" kiadásának ügye. Az erdőtörvényjavaslat. A közlekedési eszközök gyártásához milyen épületi és szerzőfák használhatók fel. Bihar és Szabolcs megyék fásításának kérdései. Tölgyeserdők kezelése és a cserkéreg termelés.

1869. szept. 26-29.
Kassa.

A kassai erdők állapota. A vadászati törvényjavaslat megváltoztatásának kérdése. A tölgyeserdők felújítása. A hazai fakereskedés fejlesztése. Az erdei legeltetés.

1870. dec. 18.
Pest

Az "Erdészeti Kézikönyv"-re beérkezett pályázatok megtárgyalása - nyertes Illés Nándor és Fekete Lajos. Az "Erdészeti kistűkör" pályázat nyertese Bedő Albert. Kiadják Illés Nándor "Erdőtényesztétan"-át. Az erdőtörvényjavaslat kérdése: Divald és Bedő tárgyalják meg az OMGE-vel és közösen nyujtsák be a javaslatot. Buda főváros a kopár részek erdősitésére szakvéleményt kér. Javaslat a miniszterhez az erdélyi erdészeti alapnak erdészeti célokra és ösztöndíjakra fordítására. Illés Nándor indítványa a magyar Alföld erdősitése tárgyában.

1871. december 16.
Pest

Nyílt levél a hazai fakereskedés ügyében. A Bécsben tartandó világkiállításra bizottság alakítása. Az egyesület házat kíván venni. A futóhomok megkötése. Az Amerikában alkalmazott

faburkolatu utak bevezetése. Szakoktatás és ösztöndíjak, szakkönyvek kiadása.

1872. aug. 20-26.
Torda és
Petrozsény

Vezetőségválasztás. Mi módon lenne a Mezőség vidékének kopár, és sovány legelőt alig szolgáltató talaja beerdősítendő.

Felirat a miniszterhez az erdőtvény mielőbbi megalkotása ügyében. Futóhomok mintafásítás ügye. Javaslat a Közmunkatanácshoz, hogy az utakat fenyőburkolattal építtesse. Az erdélyi erdők állapota, a kopárok, a kőomlások megkövetése.

1874. okt. 4-6.
Kalocsa

Az erdőadó ügye. A kalocsai homokkötés és erdőgazdaság ismertetése. Az 1873. és 1874. évi pénz- és hitelválság befolyása az erdőgazdaságra, a termelés, szállítás és értékesítés szempontjából. Az erdészeti kísérleti állomások kérdése hazánkban. A tölgyerdő művelése és használata.

1875. szept. 20-22.
Pilismarót

Vezetőségválasztás. A pilismaróti közalapítványi uradalom erdőgazdaságának ismertetése, cserkéreg termelés bemutatása. A középerdő üzem alkalmazása. Célszerű-e a selmeci erdőakadémián fennálló ún. szabad tanrendszer és kívánatos-e az, hogy az erdőakadémia a budapesti egyetemmel egyesüljön? Milyen erdészeti kísérletek megindítása és megfigyelések tétele volna célszerű a jelen viszonyok között és milyen módon. A községi erdők fenntartásának biztosítására az erdőbirtokos községek részére milyen szabályzat lenne megállapítandó.

Az Országos Erdészeti Egyesület tevékenyen résztvett az erdészeti törvények és rendeletek kidolgozásában.

A vizsgált - 1875-ig terjedő - időszak erdészeti törvényhozásának egyik legvitatottabb kérdése a vadászati törvényjavaslat volt, amellyel már a Magyar Erdőszegylet is foglalkozott. Itt Barta Béla³⁴ választmányi tag az Erdészeti Lapokban "külön véleménnyel" élt a bizottság adta véleménynyel szemben és arra mutatott rá, hogy a vadászati törvényeket az 1848-ban szentesített személy- és birtokszabadság elveivel kell összhangba hozni.

³⁴ EL 1864. 72-78. old.

Az Országos Erdészeti Egyesületben 1868-ban a vadászati törvényt-
előkészítő bizottság elnöke Tisza Lajos, titkára Bedő Albert volt. A kidol-
gozott törvényjavaslat ³⁵ alapelve: "a vadászat a földbirtok kifolyása és
annak egyedüli forrását a föld birtoka képezi". Ehhez a felfogáshoz Illés
Nándor (Nyulassy Farkas³⁶ is hozzászólt: "A vadászati jog egyéni élvezete
csak a 300 holdat kitevő vagy kellőleg más birtoktól elzárt területek urá-
nak engedtetik meg, míg a szegény földműves meg a kisbirtokos rá van
kényszerítve vadászati jogát bérbe adni. Ez más szavakkal nem egyéb,
mint hogy a vadászat csak a nagy birtoknak kifolyása, minthogy a kisbirto-
kos nolle velle kénytelen másnak engedni e jogát, ha nem bírja azt arányta-
lan nagy áldozatokkal megváltani".

Az Egyesület törvényelőkészítő munkájának legfontosabbika az
erdőtörvényjavaslat volt, amelyet az Országos Magyar Gazdasági Egyesület-
tel együtt 1868-ban terjesztett be a földművelésügyi miniszterhez. Ez a tör-
vény 11 évi előzetes tárgyalás után került jóváhagyásra. Értékelése tekin-
tetében hivatkozom Kaán Károlynak az Erdészeti Lapok 1920-as évfolyamá-
ban "Eddigi erdőgazdasági politikánk" c. tanulmányára, ugyanebben az év-
ben megjelent "Erdőgazdaságpolitikai kérdések" c. könyvére, valamint
Lesenyi Ferencnek Az Erdő 1962. 402-404. oldalán megjelent megállapi-
tásaira.

³⁵ EL 1868. 241-256., 373-383. old.

³⁶ EL 1868. 312-316. old.